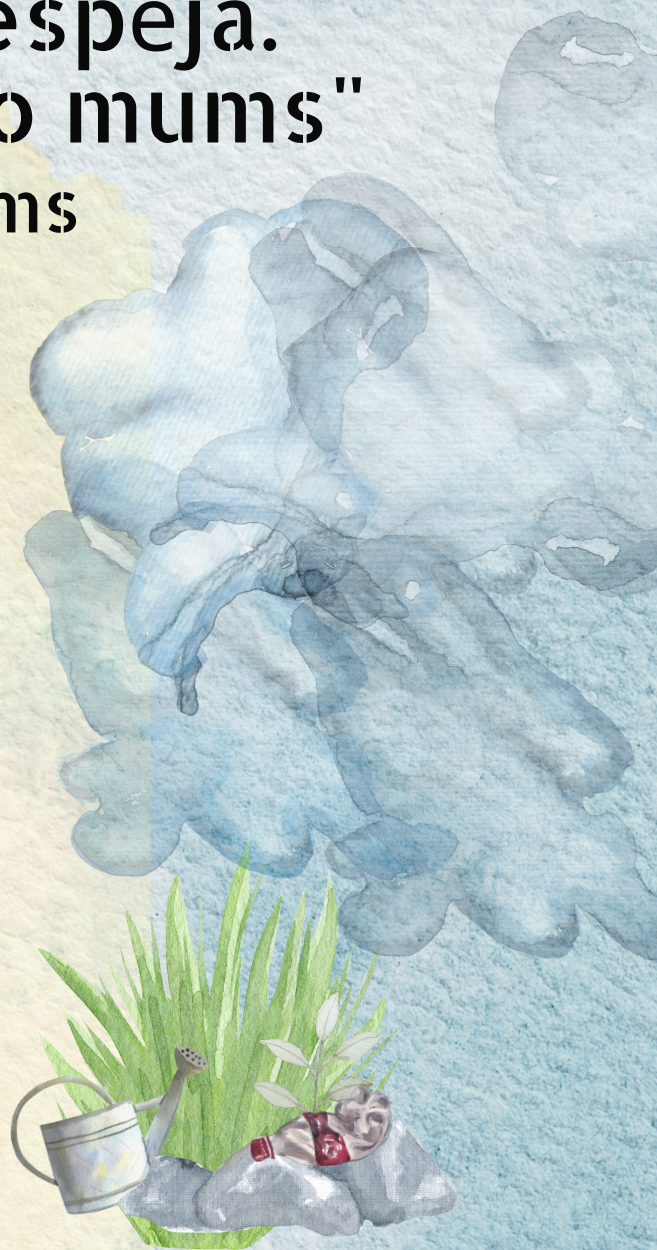

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

Informatīvs materiāls par romu situāciju Latvijā

Kampanas
"Tautība ir iespēja.
Romī - vieni no mums"
apkopojums

2023

SATURA RĀDĪTĀJS

PAR KAMPAŅU	3
ROMU SITUĀCIJA LATVIJĀ. IZGLĪTĪBA	4-5
ROMU SITUĀCIJA LATVIJĀ. NODARBINĀTĪBA	6-7
ROMU SITUĀCIJA LATVIJĀ. MĀJOKLIS UN SOCIĀLĀ PALĪDZĪBA	8-9
ROMU CILVĒKU PIEREDZES STĀSTI - VIDEO	10-12
1. ORNELLA RUDEVIČA	10
2. LEONIDS DEINEGA	10
3. EDGARS JASS	11
4. RUSLANS OKURĻAKS	11
5. AGNESE KORVSTIĻEVA	12

PAR KAMPAŅU

Tiesībsargs īstenojis informatīvu kampaņu “**Tautība ir iespēja. Romi – vieni no mums**”, lai parādītu, ka neatkarīgi no tautības cilvēkam ir vienas un tās pašas vajadzības, vienlaikus – ir tik daudz apstākļu, kas ietekmē iespējas sasniegt cerēto. Latvijā 2021. gada sākumā reģistrēti vismaz 105 dažādu tautu pārstāvji. Kopumā bijuši 1 893 223[1] iedzīvotāju, no kuriem 4838[2] bija romi.

Kas pirmais nāk prātā, raksturojot latviešus? Lietuviešus, igauņus, poļus? Un romus? Iespējams, būsiet pārsteigti, cik līdzīgi patiesībā mēs visi esam! Līdzīgas ir arī mūsu vērtības, intereses, mērķi un sapņi, kā arī grūtības, ar kurām sastopamies. Neatkarīgi no tautības, vienādas ir mūsu vajadzības – mīlestība, rūpes, ticība savām spējām un cerība, ka viss izdosies, iedrošinājums un atbalsts visās dzīves jomās. Visiem ir vajadzīga arī izglītība, mājas, veselības aprūpe un iespēja pelnīt iztiku. Jebkuram no mums labvēlīga attieksme un notikumi palīdz attīstīties, īstenot iecerēto, taču diemžēl dažādu ačgārnu pieņēmumu un nelabvēlīgu apstākļu dēļ iespējas nav vienādas.

Tā ir katra paša izvēle, vai ieraugām un respektējam tautībai un kultūrai raksturīgās iezīmes un īstenojam cilvēku potenciālu, palīdzam otram. Piemēram, romu gadījumā tas ir ģimeniskums, iestāšanās par savējiem, degsme un aizrautība, spēcīgā kultūra un savas tautas mīlestība. Šīs vērtības ir tik ļoti būtiskas, tās definē personību apziņas līmenī. Tās ir arī daudzu citu tautu vērtības. Galvenais – ļaut šīm vērtībām satīties un iet roku rokā kopā, nevis meklēt kādus šķēršļus. Kampaņa veidota divās šķautnēs. Viena šķautne parāda, kā romu pārstāvjiem izdevies sasniegt savus izvirzītos mērķus, piedzīvot personības izaugsmi, iekļauties sabiedrībā, tikmēr otra šķautne parāda, kādi ir iemesli, kāpēc daļai romu ir ļoti grūti pārvarēt grūtības, piepildīt savas ieceres un mērķus.

Cilvēku pieredzes video stāsti ļauj līdz sirds dziļumiem sajūst, ka ikvienam ir jāizmanto savs potenciāls, ir jāļauj, jāatbalsta un jāpalīdz, turklāt ieraugot, kādas ir vērtības, un palīdzot tās izcelt gaismā. Ne vienmēr viss ir vienkārši, tāpēc parādīsim, kuri ir valsts, pašvaldību un arī sabiedrības klupšanas akmeņi, kuri kavē un liedz romu bērniem, pēcāk arī cilvēkiem citos vecuma posmos, pilnveidoties. Balstoties uz Tiesībsarga biroja 2021.- 2022. gadā veikto pētījumu “Romu situācija Latvijā”, parādīsim galvenās problēmas izglītībā, nodarbinātībā, mājokļa un sociālās palīdzības jomās.

“Tautība ir iespēja. Romi – vieni no mums” ir kampaņa, kura atvērs acis, ka ikviens no mums ir atbildīgs, lai romi tāpat kā latvieši, ukraiņi, spāņi un citu tautību cilvēki justos pieņemti. Mums ir jāizmanto savas iespējas, un tāpat – mums arī citos jāierauga un jādod viņiem iespēja. Nereti tieši pozitīva attieksmes ir tā, kas pietrūkst, tā ir iekšējā vilkme darīt otram labu, pieņemt otru un priecāties par viņa talantiem, īpašībām, mācīties no viņa pieredzes. Tā ir mūsu atbildība, izmantot iespējas, kas mums dotas, strādājot ar romu ģimenēm, palīdzot risināt problēmas, dzīvojot un draudzējoties. Veldzējot cilvēkus ar cieņas un mīlestības pilniem vārdiem, darot labus darbus, palīdzot un esot vienoti, mēs ieraudzīsim un piedzīvosim daudz labāku pasauli, jo tautība ir iespēja un romi ir vieni no mums!

[1] Iedzīvotāju skaits pēc tautības reģionos, republikas pilsētās, novados; novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās. Centrālā statistikas pārvalde. 2021. gads,

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IR__IRE/IRE070

[2] Iedzīvotāju skaits pēc tautības un valstiskās piederības gada sākumā. Centrālā statistikas pārvalde. 2021. gads, https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__POP__IR__IRE/IRE060/table/tableViewLayout1/

ROMU SITUĀCIJA LATVIJĀ. IZGLĪTĪBA

PROBLĒMAS

Ļoti maz romu tautības bērnu (1,5 līdz 4 gadus veci) apmeklē bērnudārzus. Rezultātā bērniem ir sliktas valodas zināšanas un sociālās prasmes. Tas kavē bērnu veiksmīgāku integrēšanos turpmākajos izglītības posmos. Trūkst romu skolotāju palīgu, kas varētu agrīni novērst problēmas, ar ko sastopas romu bērni, nonākot skolas solos.

RISINĀJUMI:

- 1) romu skolotāju palīgi skolās un sadarbība ar romu mediatoriem;
- 2) romu bērnu iesaiste ārpuskolas un interešu izglītības aktivitātēs;
- 3) individuāla pieeja darbā ar romu ģimenēm;
- 4) mazināt izdevumu slogu;
- 5) draudzēšanās un romu kultūras izzināšana;
- 6) mīlestība, rūpes, atbalsts un iedrošinājums.

Problēmas. Ļoti maz romu tautības bērnu (1,5-4 gadu vecumposmā) apmeklē bērnudārzus. Ikviens bērns socializēšanās prasmes un iekļaušanos sabiedrībā apgūst jau šajā vecumā. Ja bērns neapmeklē bērnudārzu, kā arī interešu izglītības nodarbības, uzturas vienveidīgā vidē, tad samērā loģiska ir sekojošā problēmu ķēde. Rezultātā - bērnam ir sliktas valodas zināšanas, un, nonākot skolā, trūkst motivācijas mācīties, jo vide ir sveša. Bērnam ir grūti integrēties turpmākajās izglītības pakāpēs. Dzīve rāda, ka skolās arī trūkst romu skolotāju palīgu, kuri varētu palīdzēt bērnam visdažādākajās situācijās, kad valodas vai citu barjeru dēļ ir grūti apgūt mācību vielu. Kāpēc tieši romu skolotāju palīgi? Jo viņi ir savējie. Romiem ir svarīgi savējie. Un ne tikai romiem... Cilvēka dabā ir uzturēt kontaktus un dibināt attiecības ar sev līdzīgajiem, jo īpaši situācijās, kad ārējie apstākļi ir sarežģīti.

Diemžēl gan Eiropas Padome, gan tiesībsargs savā pētījumā "Romu situācija Latvijā" izgaismo skarbu ainu – daudzi romu bērni nonāk speciālajās izglītības programmās. Šīs programmas ir izstrādātas bērniem, kuriem pedagoģiski medicīniskā komisija iesaka to kā bērna spējām un veselības stāvoklim piemērotāko izglītības apguves veidu. Taču romu gadījumā problēmas saknes meklējamas nevis medicīniskos apsvērumos, bet nereti tieši valodas nezināšanā, sabiedrības aizspriedumos un ekonomiskajos apsvērumos. Piemēram, nespējot samaksāt par pusdienām, romu ģimene izvēlas atvasi nevest uz bērnudārzu. Vecāki un reizēm arī skolotāji rīkojas nepareizi, kavējot bērna iespējas pilnvērtīgi attīstīties, šīs grūtības tiek ielaistas un progresē. Problēmas eskalācija aprakstīta iepriekš un rezultāts diemžēl ir līdzīgs daudzos gadījumos.

Nākamās krustceles daļai romu ir pusaudžu gadus. Lai izdzīvotu, jaunieši agrīni sāk strādāt un pamet mācības pamatskolā. Dažādu apsvērumu dēļ romu ģimenes biežāk maina dzīvesvietu. Sociāli nelabvēlīgā vide, atstumtība sabiedrībā un izglītības trūkums biežāk rezultējas ar to, ka 14-15 gadus veci romi kļūst par vecākiem.

Kādi ir risinājumi? Neapšaubāmi, būtiska loma ir pašvaldību iestādēm. Ir jānodrošina romu skolotāju palīgi vismaz tajās skolās, kurās mācās vairāki romu bērni. Ir jāmeklē individuāli risinājumi, kā skaidrot izglītības nozīmi romu ģimenēm un tai romu paaudzei, kura pati nav ieguvusi izglītību, bet kuras atvases šobrīd varētu mācīties vai mācās bērnudārzos un skolās. Šim nolūkam ļoti palīdzīgi ir romu mediatori un citi aktīvie romu kopienas pārstāvji, kuri labāk spēj aizsniegties līdz tautiešiem. Vēlākos vecuma posmos jāpievērš uzmanība pieaugušo romu izglītošanai, piemēram, iesaistot aktivitātēs kopā ar bērniem, kuri apgūst rakstīt un lasītprasmi. Pašvaldības materiālais atbalsts varētu būt, piemēram, ēdināšanas pakalpojumu pilnīga apmaksa vismaz to romu ģimeņu bērniem, kurām ir noteikts trūcīgas, maznodrošinātas vai daudz bērnu ģimenes statuss.

Lai nenoveltu visu uz pašvaldību pleciem, ir jāsaprot, ka nereti tieši cilvēku aizspriedumi un citi nemateriālie šķēršļi ir galvenā problēma. Ko Tu vari darīt? Tu vari būt tas cilvēks, kurš palīdz, kurš ierauga un attīsta romu talantus.

Kā? Viens no būtiskākajiem faktoriem, kas varētu vairot romu bērnu un jauniešu interesi par mācībām, ir iesaiste profesionālās ievirzes vai interešu izglītības aktivitātēs. Ļoti noderīgi būtu arī bērniem pieejami dienas centri ārpus skolas laikā, kuros saņemt atbalstu mācībās. Varbūt tieši Tu darbojies kādā nevalstiskajā organizācijā un rīko interesantus pasākumus? Pacienties, uzrunā kaimiņos dzīvojošo romu ģimeni! Uzaicini! Tu vari arī bērnudārzā vai skolā ierosināt mācību gada laikā organizēt atsevišķus pasākumus romu kultūras iepazīšanai un saglabāšanai, līdzīgi, kā tiek organizētas arī citu mazākumtautību kultūrām veltītas aktivitātes. Ieguvēji būtu visi iesaistītie un sabiedrība kopumā. Iedomājies, ka esi bērns vai jauniešis! Kas Tev ir svarīgi? Tieši tā! Mīlestība, rūpes un atbalsts, jo tās ir svarīgas vērtības mums visiem – gan latviešiem, gan ukraiņiem, gan romiem un citu tautību pārstāvjiem.

ROMU SITUĀCIJA LATVIJĀ. NODARBINĀTĪBA

PROBLĒMAS

Dažādu iemeslu dēļ daudzi romi nav ieguvuši pat vidējo izglītību, kā rezultāta slikti lasa un raksta. Lielajam vairumam romu trūkst digitālo prasmju. Zemā izglītības līmeņa dēļ viņi nespēj kvalificēties labi atalgotiem darbiem. Diemžēl romu vidū ir novērojama arī zema pašmotivācija pilnveidoties un strādāt. Darba meklējumus un vēlmi attīstīties būtiski pasliktina sabiedrībā un darba devēju vidū izplatītie stereotipi par romu tautu.

RISINĀJUMI:

- 1) nekavējoties iekļaut visus romu bērnus izglītības sistēmā;
- 2) sadarbība ar romu mediatoriem;
- 3) palīdzība, sagatavojot dokumentus (piemēram, CV, motivācijas vēstuli);
- 4) piedāvāt darbu savos uzņēmumos;
- 5) pozitīva attieksme, vēlme iepazīt romu tautu.

Problēma. Nodarbinātības iespējas ir ļoti cieši saistītas ar cilvēka izglītību. Dažādu iemeslu dēļ daudzi romi nav ieguvuši pat vidējo izglītību, kā rezultāta slikti lasa un raksta. Papildu tam – lielajam vairumam romu trūkst digitālo prasmju. Romi lielākoties iesaistās pašvaldību organizētajos algotajos pagaidu sabiedriskajos darbos, kā arī piesakās uz citiem zemāk atmaksātiem darbiem. Tā pati par sevi nekādā veidā nav uzskatāma par problēmu, taču galvenais iemesls, kāpēc lielais vairums romu izvēlas šos darbus, ir zems izglītības līmenis, kura dēļ viņi nespēj kvalificēties citiem – labāk atalgotiem – darbiem. Diemžēl romu vidū ir novērojama arī zema pašmotivācija pilnveidoties un strādāt. Darba meklējumus un vēlmi attīstīties būtiski pasliktina sabiedrībā un darba devēju vidū izplatītie stereotipi par romu tautu. Ar gadiem sociālā plaisa veidojas vēl lielāka, jo kurš cilvēks gan ilgtermiņā jūtas labi sabiedrības izspiests un dzīvojot ar minimāliem ienākumiem un pabalstiem?

Par spīti visām minētajām grūtībām, kas sakņojas sabiedrības aizspriedumos, motivācijas un izglītības trūkumā, pēc Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) sniegtās informācijas var spriest, ka romiem ir visīsākais vidējais bezdarba ilgums. Citiem vārdiem sakot, - nestrādājošie romi bez darba ir īsāku laiku nekā daudzi citi Latvijā dzīvojošie, tostarp latvieši un krievi.

Ko mēs varam darīt? Pats galvenais – iesaistīt visus romu bērnus izglītības sistēmā jau tagad, negaidot “īsto” brīdi. Izglītība sniedz iespēju izvēlēties, ko cilvēks vēlas darīt, izglītība ļauj daudz veiksmīgāk iekļauties sabiedrībā, tā palīdz un balsta visos dzīves posmos. Tas attiecas uz pilnīgi visiem – kā romiem, tā latviešiem, ukraiņiem un citu tautu pārstāvjiem.

Procesus mainīt un iekustināt kaut ar maziem soļiem var ikviens. Ja Tavs kaimiņš ir roms, esi draudzīgās kaimiņu attiecībās, uzjautā, kā cilvēkam sokas darbā. Palīdzi uzrakstīt CV vai motivācijas vēstuli, jo tas mēdz būt piņķerīgs uzdevums neatkarīgi no tautības. Atceries, cik daudz Tavā dzīvē ir bijis cilvēku, kuri nākuši talkā ar kādu padomu! Sākot jau no tā, ka skolā ir rādīts, kā rakstīt iesniegumu, vecāki iedrošinājuši apmeklēt skolu un treneris teicis, ka Tu vari sasniegt visu, ja rūpīgi strādāsi. Bet citiem tā nav. Problēmas ir gan latviešu, gan romu ģimenēs. Padomā un rīkojies, jo Tavs pamudinājums, var būt izšķirošs.

Ja Tev ir uzņēmums, paraugies, vai Tev ir iespēja piedāvāt kādu darbu savam romu paziņam! Nodarbinātības jautājumus var risināt, sadarbojoties ar romu mediatoriem, kuri strādā Rīgā, Ventspilī, Valmierā, Jelgavā un Dobelē. Romu mediatora galvenais uzdevums ir veicināt un nodrošināt dialogu un sadarbību starp romu ģimenēm un pašvaldības iestāžu, kā arī valsts aģentūru speciālistiem tādās jomās kā izglītība, sociālie jautājumi, nodarbinātība, bērnu tiesības un citos. Ja esi darba devējs, vari paaugstināties pie romu mediatoriem, varbūt rodas labas idejas, kā iesaistīt romus darba vidē. Varbūt Tev ir kafejnīca, neliels teātris vai kāda radošā studija, kurā vari piedāvāt interesantu darbu radošam cilvēkam. Daudzi romi mīl mūziku, mākslu un citas radošās jomas. Kā būtu, ja kopā plānotu skatuves noformējumu vai organizētu pasākumus jauniešiem? Palūkojies sev apkārt, jo katrai tautībai un cilvēkam ir savas sirdslietas. Ļauj tām būt! Un pats galvenais – esi tāds cilvēks un izturies tā, kā gribētu, lai izturas pret Tevi!

ROMU SITUĀCIJA LATVIJĀ. MĀJOKĻIS UN SOCIĀLĀ PALĪDZĪBA

PROBLĒMAS

Daudzi romu bērni neiegūst pat pamatizglītību, pēcāk strādā zemāk atalgotus darbus, dzīvo no pabalstiem. Cilvēks ar zemiem ienākumiem nevar atļauties samaksāt par dzīvokli. Daudziem trūkst prasmju apsaimniekot savus mājokļus un izpratnes par regulāru komunālo maksājumu veikšanu. Pašvaldībās trūkst dzīvokļu. Romi mēdz sastapties ar diskriminējošu attieksmi mājokļu īres tirgū tautības dēļ.

RISINĀJUMI:

- 1) nekavējoties iekļaut visus romu bērnus izglītības sistēmā;
- 2) sadarboties ar romu mediatoriem;
- 3) atvieglot iespēju pieteikties palīdzībai, piemēram, vienkāršot veidlapas;
- 4) piedāvāt darbu savos uzņēmumos;
- 5) draudzīgi pamācīt sadzīviskas lietas.

Problēma. Turpinot kampaņu “Tautība ir iespēja. Romi – vieni no mums”, esam nonākuši pie pēdējā tēmas ieraksta, kurā stāstīsim par pētījumā “Romu situācija Latvijā” konstatēto, šoreiz – mājokļu un sociālās palīdzības jomā. Lai ieskicētu situāciju, uzreiz svarīgi pateikt, ka tā nav vienkārša. Tajā kopumā ir virkne problēmu, turklāt nav vērojami būtiski uzlabojumi jau vismaz septiņus gadus – kopš iepriekšēja pētījuma, ko veica Sabiedrības integrācijas fonds.

Ņemot vērā iepriekš aprakstītos izglītības un nodarbinātības aspektus, nonākam pie izrietošajām sekām. Daudzi romu bērni neiegūst pat pamatizglītību, pēcāk strādā zemāk atalgotus darbus, dzīvo no pabalstiem. Cilvēks ar zemiem ienākumiem vai pavisam bez tiem nevar atļauties samaksāt par dzīvokli, tostarp par ūdeni, elektrību, siltumu. Šādā situācijā var nonākt ne tikai romi, bet arī citu tautību pārstāvji. Diemžēl romu ģimenes Latvijā lielākoties ir maznodrošināto vai trūcīgo statusā un dzīvo uz nabadzības sliekšņa.

Daudziem romiem trūkst prasmju apsaimniekot savus mājokļus, kā arī nav izpratnes par lietu kārtību, kas attiecas uz regulāru komunālo maksājumu veikšanu. Tādā veidā romi mēdz pat zaudēt pašvaldību piešķirtos dzīvokļus. Lai arī automātiski Tev var rasties sajūta, ka paši vien romi ir vainīgi, mēs kā valsts un sabiedrība esam līdzatbildīgi. Var teikt, ka romu tautības pārstāvji lielākoties ir informēti par savām tiesībām sociālās palīdzības jomā. Tomēr jāsecina, ka pašvaldību ierobežotais vai vairumā gadījumu neesošais piedāvājums pieaugušajiem romiem izglītoties, kā arī pašu romu mazā interese un neiesaistīšanāsursos kavē romu iespējas mācīties, iekārtoties darbā un gūt ienākumus. Atgriezāties starta punktā – izglītība...

Ja cilvēkam nav zināšanu, nav izpratnes, nepietiek ar sociālo konstrukciju, kas ir sabiedrības prātā. Jāatceras, ka daudzas lietas, kas daļai sabiedrības šķiet pašsaprotamas, – patiesībā ir iemācītas. Jāatzīmē, ka ir arī dzīvokļu situācijas, kad romu pārstāvji līdzīgi kā citi cieš no mājokļu trūkuma, jo pašvaldībās trūkst dzīvokļu, kuri atbilst normālām mūsdienu sadzīves prasībām. Reizēm romi sastopas arī ar nepamatotu, turklāt diskriminējošu attieksmi savas tautības dēļ, cilvēki nav ieinteresēti savus īpašumus viņiem izīrēt.

Ko mēs varam darīt? Iemācīt, kādreiz pamācīt, uzklaustīt, atbildēt uz jautājumiem – tie varētu būt pirmie soļi gan tiem, kuri strādā valsts vai pašvaldību iestādēs un sastopas ar romiem, kuri nonākuši grūtībās, gan ikvienam no mums, kuram ir iespēja savas zināšanas nodot citiem. Runājot par izglītību, jāatceras, ka ir arī tā izglītības daļa, kuru skolā nemāca. Pasaule ir iekārtota tā, ka nezināšana neatbrīvo no atbildības. Tāpēc ir tik svarīgi neatlaidīgi skaidrot, kāpēc, piemēram, ir jāmaksā par dzīvokli, par komunālajiem pakalpojumiem, jo var veidoties parādi un no tiem izrietošās problēmas.

Apgūt prasmes organizēt savu ikdienu, plānot tēriņus, sekot līdz savam veselības stāvoklim, tās ir lietas, kuras nereti iemācāmies ģimenēs, nododam arī no paaudzes paaudzē. Taču ne visi cilvēki, kuri izveido ģimeni, prot tās organizēt, tāpēc svarīgs ir atbalsts. Talkā var nākt romu mediatori jeb savējie, kuri vislabāk zina, kā runāt, kā iedrošināt, kā pārliecināt savus tautiešus. Pieredze rāda, ka romu mediatori ir labākais komunikācijas kanāls saziņā ar romiem. Romu mediatoru pieejamība visās pašvaldībās varētu nest būtiskas pārmaiņas tūlītēji, taču pats būtiskākais – ilgtermiņā. Veidojoties labam mediatora un sociālā darbinieka tandēmam, problēmu apjomus var mazināt. Rosinām arī vienkāršot pašvaldībās esošās veidlapas, lai cilvēkiem būtu vieglāk palūgt sociālo palīdzību. Kā iedvesmojošu paraugu aicinām izmantot Tiesībsarga biroja sagatavo pamācību "Kā uzrakstīt iesniegumu?" (<https://www.tiesibsargs.lv/kontakti/iesniegums/>).

Kā Tu vari līdzēt? Nepaliec vienaldzīgs! Roms, latvietis vai ukraiņis – viens no mums! Sniedz iespēju un palīdzību ikvienam, kurš nonācis grūtībās! Neuztver lietas par pašsaprotamām. Tas, ka Tu zini, kā izremontēt istabu, nenozīmē, ka Tavš kaimiņš to zina. Iespējams, sadzīves apstākļi jau sākotnēji cilvēkam nav bijuši ļoti mājīgi, varbūt Tu vari palīdzēt, iedrošinot, pastāstot, kā ar vienkāršām metodēm var radīt patīkamu vidi. Pats galvenais – centies palīdzēt, cik vien vari, ja kāds Tev vaicā pēc padoma.

ROMU CILVĒKU PIEREDZES STĀSTI - VIDEO

Kampaņā "Tautība ir iespēja. Romi - vieni no mums" izstrādāti pieci romu pārstāvju veiksmes stāstu video. Šeit atradīsiet īsus video aprakstus un saites uz tiem. Visus video iespējams atrast Tiesībsarga biroja Youtube kontā - <https://www.youtube.com/@latvijasrepublikastiesibs6518>

Ornella Rudeviča

Romi var sasniegt daudz, var piepildīt savus sapņus, taču romiem, kā ikvienam no mums, ir nepieciešama iespēja, atbalsts, rūpes un reizēm arī spīts, lai lietas notiktu.

Romu māksliniece **Ornella Rudeviča** stāsta par savu ceļu mākslā – par to, kas viņu iedvesmo, ko vēlas pastāstīt un parādīt savos darbos. Māksliniece savu dvēseli, iekšējo pasauli un sajūtas atspoguļo gleznās. Viņa stāsta, ka ļoti iedvesmojusies no sava vectēva Kārļa Rudeviča, kurš bijis pirmais romu mākslinieks un dzejnieks, kurš saņēmis Latvijas augstāko apbalvojumu – Triju Zvaigžņu ordeni. Māksliniece norāda, ka gleznas ir viņas iespēja parādīt romu tautas kultūru, krāsas, dzīves ceļu. 2022. gadā Ornella Rudeviča saņēmusi atzinību no Kultūras ministrijas par romu tautas popularizēšanu un ieguldījumu Latvijas kultūrā.

Ornellas Rudevičas vēstījums pasaulei: "Lai netraucē prāta ēna jūtu un dvēseles gaismai!"

Leonids Deinega

"Bez labas humora izjūtas ir grūti dzīvot," smaidot saka **Leonids Deinega**, mūsu nākamā stāsta varonis. Viņaprāt, visiem romiem ir laba humora izjūta. Leonids strādā banku sektorā, taču vienlaikus viņam ir sapnis strādāt radio, būt pasākumu vadītājam vai diskžokejam. Viņam arīdzan patīk teātris un kulturoloģija.

Leonids Deinega ar lielu pārliecību saka, ka romiem ir izteikts ģimenes kults. Stāstot par savu ģimeni, viņš noteic, ka esot pilnīgi pierasta lieta, ka jebkuros svētkos mājās ir 20 vai pat 30 cilvēku. Ģimene nav tikai mamma, tētis, brālis un krustmeita, arī viņu draugi ir ģimene. Leonids Deinega: "Mēs visi atbalstām viens otru. Manā un manas ģimenes dzīvē ir ļoti svarīgs savstarpējais atbalsts. Es varu teikt, ka manā dzīvē nav nekā svarīgāka par ģimeni."

Ikvienam no mums ir vērts iedvesmoties no romiem un turēt godā mūsu lielāko vērtību – ģimeni.

Edgars Jass

Romiem izdodas sasniegt lielas virsotnes, kampaņā “Tautība ir iespēja. Romi – vieni no mums” rādām tautas pārstāvju panākumus. Veselīga dzīves uztvere, iespēju meklēšana un izmantošana, kā arī mērķtiecība palīdz dzīvē virzīties uz augšu.

Edgars Jass ir romu izcelsmes mūziķis, pianists, mūzikas producentis un komponists. Viņš atklāj, ka savā dzīvē nav piedzīvojis diskrimināciju savas tautības dēļ. Ja cilvēks ir profesionālis, kurš labi izdara darbu, ir draudzīgs, atklāts, ar pozitīvu attieksmi, smaida, tad procesi rit veiksmīgi. Edgars teic: “Cilvēks ir cilvēks. Nav svarīgi, kāda ir viņa tautība.” Viņš video arī ieskicē, kā pievērsies mūzikai, kāda, viņaprāt, ir Latvijas mūzikas industrijas aina, kā arī izstāsta kādu kuriozu situāciju no popmūzikas konkursa “Jaunais vilnis”.

Edgars komponē mūziku filmām un turpina sapņot par jauniem sasniegumiem, piemēram, par iespēju rakstīt mūziku Holivudas filmām. Runājot par sapņiem, viņš saka: “Ja tu tici sev un tev ir sapnis un mērķis – uz priekšu! Tas ir tas, kas piepilda dzīvi. Tas ir tas dzinulis, kāpēc tu gribi celties no rīta, iet un darīt. Tāpēc, ka tu dari to, ko tu mīli. Tu ej uz savu sapņu dzīvi!”

Ruslans Okurļaks

Nākamais ir video stāsts, kura galvenais varonis ir **Ruslans Okurļaks**, Taizemes boksa treneris. Ruslans savulaik pats bijis sportists ar lieliem sapņiem par panākumiem, tomēr, piedzīvojot vairākas nopietnas traumas, sapratis, ka nekad nerasnē cerēto. Viņš nepadevās, pieņēma piedāvājumu trenēt bērnus un šobrīd var lepoties ar saviem kā trenera un audzēkņu panākumiem pasaulē.

Ruslans uzsver, ka sports iet roku rokā ar dzīvi. Ja dzīvē kaut kur noslinko, tad panākumu nebūs. Gluži tāpat ir sportā. Viņš arī norāda, ka bērnībā viņa ģimenē svarīgākā bijusi izglītība. Kad viņš kā bērns nevēlējās iet uz skolu, mamma teikusi – ka tā nevarēs! Ja grib sportot, tad ir arī jāmacās.

Ruslans cieši tic un novēl visiem: “Es gribētu, lai visi cilvēki uz šīs zemes viens otru mīlētu, viens otru cienītu un viens otram mācētu piedot. Jo mīlestība - tas ir mācēt piedot, mācēt atbalstīt vienam otru.[..] Vienkārši mīliet, cieniet un piedodiet viens otram!”

Agnese Korvstiļeva

Kampaņas "Tautība ir iespēja. Romi – vieni no mums" videostāstu varone ir **Agnese Korvstiļeva**, romu tautas pārstāve, kura absolvējusi Latvijas Mūzikas akadēmiju un tagad ir kora diriģente, vokālā pedagoģe un "One Heart Music Studio" vadītāja.

"Es nekad neesmu slēpusi savu tautību, bet es arī neteicu skaļi, kas es esmu, lai cilvēki mani iepazīst. Es atceros ļoti spilgti otrajā pusgadā, kad mēs sēdējām literatūras stundā, un viena no meitenēm, mana kursabiedrene, teica: "Lūk, pateicoties Agnesei, man ir mainījies priekšstats par romu kultūru, par romu nāciju!" Un tajā brīdī es īsti neko nebiju darījusi, es vienkārši biju, eksistēju tajā brīdī. Bet cilvēki Tevi redz! Viņi redz Tevi! Pat nevajag daudz runāt, jo darbi runā skaļāk par vārdiem. Un tajā brīdī es sapratu, - bāc, es eju uz pareizo pusi!" savas sajūtas ieskicē Agnese.

Agnese nereti saņemot jautājumus – kā viņai izdodas būt tik pozitīvai? Taču viņa noteic, ka nekas nenotiek pats no sevis. Tas ir smags darbs ar sevi. Ir jāatrod rituāli, kuri palīdz strādāt ar sevi. Viņai palīdz sports, meditācija un grāmatas.

Agnese arī uzsver savu misiju: "Es gribu caur savu studiju parādīt, ka neatkarīgi no tautības, ādas krāsas, vecuma, tradīcijām un kultūrām, ka mēs varam būt kopā un būt sadraudzībā, un muzicēt, un vienoties kopīgā dziesmā un kopīgā dziesmas valodā."